

preek 7 februari 2010 2

Monday 08 February 2010

Preek gehouden op 7 februari 2010 in de tweede dienst (19.00 uur) in de Stadsdennenkerk te Harderwijk. Lezingen: Psalm 12 en Mattheus 23:1-11. De preek werd gehouden in het kader van het jaarthema van de wijkgemeente namelijk de belijdenis als 'leeswijzer' bij de bijbel. Aan de orde was art. VIII uit de Augustana. Na de preek werd gezongen uit het Liedboek voor de kerken Psalm 139:1,2,14

Tekst Augustana art. VIII

Wat is de kerk? Hoewel de kerk eigenlijk de vergadering van heiligen en echte gelovigen is, is het toch toegestaan, omdat er zich in dit leven veel hypocrieten en slechten onder ons gemengd hebben, de sacramenten die door slechte gelovigen bediend zijn te ontvangen. Christus zegt immers: "De schriftgeleerden en Farizeeën zitten op de stoel van Mozes." De sacramenten en het Woord zijn werkzaam, omdat Christus ze ingesteld en opgedragen heeft, ook al worden ze door slechten uitgereikt. Vervloekt worden de Donatisten en vergelijkbare groepen, die ontkennen dat het toegestaan is van de sacramentsbediening door slechte mensen gebruik te maken, en die menen dat die bediening niet werkzaam is.

Tekst bij de preek: Matth. 23:1-3

Daarna richtte Jezus zich tot de menigte en tot zijn leerlingen en zei: De schriftgeleerden en Farizeeën hebben plaats genomen op de stoel van Mozes. Houd je dus aan alles wat ze jullie zeggen en handel daarnaar; maar handel niet naar hun daden, want ze doen zelf niet wat ze jullie voorhouden.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

We schrijven het jaar 311 als in Carthago aan de kust van Noord Afrika de bisschop Mensurius overlijdt. Hij had het niet gemakkelijk gehad in zijn gemeente, want er was veel tweespalt. Er waren er die het martelaarschap verheerlijkten en die daarmee onrust brachten. Zoals we weten was er in die tijd, toen de Romeinen de baas waren, volop kans om een martelaar te worden. Van tijd tot tijd vonden er immers vervolgingen plaats van christenen. Dat hield pas op toen keizer Constantijn in 312 bekeerd werd tot het christendom. Mensurius was een gematigde bisschop, een wijs man, die de fanatiekelingen wat probeerde te temperen: Je moet het martelaarschap niet zoeken. Het kan de bedoeling van God niet zijn... dat we de martelaarsdood gaan verheerlijken.

Een eeuw later als Augustinus bisschop is in Hippo Regius (ook in Noord Afrika nabij Carthago) zijn de Donatisten in de meerderheid. Het oorspronkelijk katholicisme is inmiddels een minderheid geworden. Augustinus riep daarom in 411 een synode bijeen waarop de Donatisten veroordeeld werden. Vanaf dat moment begint de beweging aan betekenis in te boeten. Maar er zijn altijd mensen gebleven die het heilighedsideaal en het martelaarschap bleven verheerlijken. Wij kunnen ons daar misschien weinig bij voorstellen. Er is echter een eigentijdse parallel. De Moslims die zelfmoordaanslagen plegen, verheerlijken ook de martelaarsdood. Zo vreemd is het dus niet!

Waar het in heel die kwestie rond Donatus en het Donatisme om ging was de spanning die daar ligt tussen de kerk als instituut en de persoonlijke integriteit van haar dienaren. Laat ik het verduidelijken aan een voorbeeld. Als een ambtsdrager, bisschop of predikant, een afvallige blijkt te zijn, moeten dan alle dopelingen van zijn hand achteraf opnieuw gedoopt worden... of mag je zeggen: Nee, ze werden gedoopt in de samenkomst van de gemeente. Er was een kerkdienst! De ouderling heeft de voorganger een hand gegeven... Het gaat niet om de persoonlijke integriteit van de dienaar maar om de kerk als heilsinstituut.

De Donatisten waren welbeschouwd fanatici, die leden onder hun eigen perfectionisme. Dat is altijd droevig, want het zijn de slechtsten niet die dat overkomt. Het waren mensen die juist zo goed wilden leven en zo gelovig, maar die daarbij in de kramp schoten. Ze wilden zo graag volmaakte christenen zijn, maar ze liepen toch altijd weer op tegen hun eigen onheiligheid.

Als je Psalm 12 leest of zingt, dan kom je er achter, dat er onder mensen altijd huichelaars zijn, mensen met een gladde tong en een dubbel hart. In het Hebreeuws heeft huichelarij iets met gladheid te maken - een gladde tong! Een gladjanus! Alléén de woorden en daden van de Here God zijn uit één stuk - als zilver dat zeven maal gelouterd is in het vuur en geen enkele onreinheid meer bevat. In de berijming van de psalm komt dat prachtig uit: "Gods mond alleen spreekt woorden die niet falen; zuivere woorden, onvervalst en klaar; als zilver dat de smeltkroes zeven malen; gelouterd heeft.

Al wat God spreekt is waar." (Ps. 12:3) Dat is iets waar mensen niet aan toe komen. Er zal altijd verschil blijven tussen het ideaal en wie wij werkelijk zijn, ook al zijn we nog zo gelovig of wedergeboren... of christelijk! De genade van de Heer blijft nodig. Altijd weer. Ook na onze bekering tot Hem.

In de tijd van de Here Jezus waren er ook heel wat huichelaars. Dat is immers van alle tijden. Er waren schriftgeleerden en Farizeeën die heel vroom deden en de mensen allerlei geboden en zinloze regeltjes oplegden, maar die intussen alleen maar uit waren op eigen roem en eer en aanzien. Toch zegt Jezus: Luister naar hen en doe wat ze zeggen, want ze zitten op de stoel van Mozes! Met andere woorden: Ze representeren de weggevende macht en de Here God heeft de overheid niet voor niets gegeven, want anders zou het een chaos worden in onze samenleving. Overal in de bijbel lezen we dat we gezagsdragers en machthebbers serieus dienen te nemen, anders komen we terecht in de complete anarchie. Dat begint al bij het vijfde gebod: Eer uw vader en uw moeder, opdat het u wel ga... Niet ver-eren, maar eren! Dat is luisteren naar wat ze zeggen. Geen gezag zonder zeggen en je laten gezeggen.

Nee, mensen zijn geen heiligen, ook gelovigen niet. Als er boven een brief in de bijbel staat: aan de heiligen te Efese of elders, dan wordt niet bedoeld - aan de perfecte mensen, maar aan de gelovigen aldaar. En als er gesproken wordt in het Apostolicum over de gemeenschap der heiligen, dan worden de gelovigen bedoeld. Er is trouwens taalkundig ook een mogelijkheid om te lezen: de gemeenschap aan de heilige dingen! Daarmee zouden dan de sacramenten doop en avondmaal bedoeld zijn. Maar dat is een ander verhaal.

Wij hebben dit jaar de belijdenisgeschriften tot jaarthema. De belijdenis als leeswijzer bij de bijbel. En vanavond lezen we art VIII uit de Augustana, een Luthers belijdenisgeschrift van de hand van Melanchthon dat voorgelezen werd op de rijksdag te Augsburg in 1530 en sindsdien tot de Lutherse belijdenisgeschriften behoort. Wij hebben dit geschrift dus na de totstandkoming van de PKN in 2004 ook in fortefeuille. We lezen artikel VIII nog eens (zie boven).

Als we denken dat het hier alleen maar om een stukje stoffige kerkgeschiedenis over de Donatisten gaat, hebben we het mis. Het is heel actueel en dat zal het blijven, zolang er mensen zijn. Een stukje toepassing kan geen kwaad.

Ik geef toe... het is een beetje zuur als je door een politieagent bekeurd wordt voor 3 km te hard rijden, terwijl je hem kent van drie straten ver en je weet dat hij een drankprobleem heeft, zijn kinderen slaat en zijn vrouw het leven zuur maakt. Maar ja, hij zit wel op de stoel van Mozes.

We weten allemaal dat ook de rechtbank er wel eens naast kan zitten. Er zijn schrijnende gevallen van persoonsverwisseling bekend, waarbij een onschuldige tot levenslang of ter dood werd veroordeeld. Daar zijn zelfs films over gemaakt. Soms wordt er hevig getwijfeld aan een uitspraak. Denk aan de Deventer moordzaak. En er zijn meer voorbeelden te noemen. Maar daarom mag je niet alle rechters over één kam scheren of geen enkele rechtbank meer erkennen. De rechter zit wel op de stoel van Mozes.

Er was eens een predikant die in een jeugddienst preekte over seks en huwelijksontrouw. Boven de preek schreef hij: Op de rand van het ledikant. Korte tijd daarna werd hij geschorst vanwege een buitenechtelijke relatie.

Geert Wilders moet zich voor de rechter verantwoorden. Hij is tegen de Islam. Let wel: niet tegen Moslims, maar wel tegen de Islam... Maar dat geeft je niet het recht om alle politici te wantrouwen en te zeggen: 'politiek vuile kliek'... of om onverschillig te worden en a-politiek: Ik blijf thuis als er in maart gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden! Toch allemaal machtspolitiek, eigen belang, vriendjespolitiek, achterkamertjes-gedoe en verborgen agenda's.

Sommige gelovigen maken het niet helemaal waar, of helemaal niet waar. Onze lieve Heer heeft rare kostgangers en aan het grondpersoneel ontbreekt wel het een en ander. Dat geeft je echter niet het recht om de kerk bij het oud vuil te zetten. We kennen wel dat geliefkoosde argument: 's Zondags op de eerste bank, maar kom er 's maandags eens om! En dat geeft dan zo'n gemakkelijk excuus. Het blijft hoe dan ook de Kerk van onze Heer.

Houd ze toch maar in ere. Die politieagenten, politici, rechters, leraren, inspecteurs van belasting, voorgangers, vaders en moeders. Het zijn misschien niet zulke besten, maar ze zitten op de stoel van Mozes.

Toen ik voorstelde om de belijdenisgeschriften eens tot jaarthema te kiezen in plaats van het een of andere gemeente-opbouw-onderwerp, bespeurde ik bij sommigen de reactie zo van 'moet dat nou, die oude teksten van vroeger...' Toch blijf ik erbij dat we veel kunnen leren van die documenten waarop onze kerken teruggaan. Mensen zijn geen heiligen. Ook gelovigen niet. Verre van dat. Maar soms zitten ze op de stoel van Mozes. Amen.

Tags: Donatus; Donatisme; Augustana; gezag; overheid; heiligheid; martelaarschap